

Бюлетин на БАН

ISSN 1312-5311

ИНФОРМАЦИОНЕН

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
Брой 7 (90), година X, София, юли 2005 г.

В Протокол № 108 от заседанието на 29 октомври 1927 год. на Ръководството на Академията е записано:

„В присъствието и на художника скулптора г-н Шиваров, Комисията намери, че изработената емблема в окончателна форма има следния вид: Между околоръстна елипсовидна орнаментика в ренесансов стил е поставен българският символ на просветата, установен още от основателите на Книжовното дружество в Браила – отворена книга, легнала върху лаврови листа. От дясната страна в естествен ръст седи момък, а от лявата – девица – надеждите на България, подпирайки с лактите си щита с отворената книга. Момъкът държи в дясната си ръка археологичния белег амфора, а в лявата – маслинено клонче. Девицата в лявата си ръка държи сгънат папирус – емблема на историята. Една фотографическа снимка от тая емблема ще се съхранява и в архивата на Академията (което се извършва стриктно и до днес).

Комисията, по предложението на Архитект ръководителя Юрданова, прегледа образците за фасадната боя и одобри тая с възжълт цвят.“

Повече за емблемата на Българска академия на науките ще намерите в рубриката **Вести от звената на БАН – Научен архив**.

ИНФОРМАЦИОНЕН Бюлетин на БАН

Брой 7 (90), година X

ISSN 1312-5311

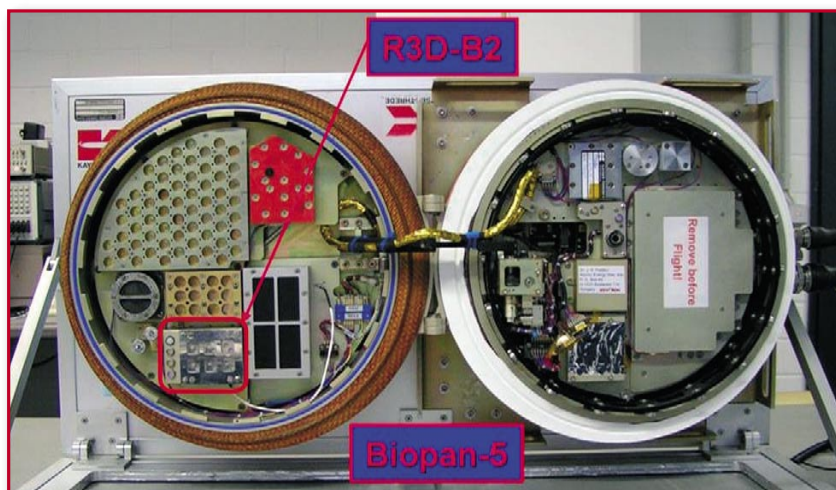
София, юли 2005 г.

Нови български прибори летят на руски спътник

*Нови варианти на дозиметрите „Люлин“, създадени за
Европейската космическа агенция, отчитат радиацията*

На 30.05.2005 г. в София прес, ул. „Славянска“ № 29, се състоя пресконференция на Централната лаборатория по слънчево-земни въздействия „Акад. Димитър Мишев“ при БАН. В нея участваха журналисти от 14 медии.

Директорът на ЦЛСЗВ „Акад. Д. Мишев“ при БАН ст. н. с. д-р Цветан Дачев запозна присъстващите с двата прибора, намиращи се на руския изследователски спътник „Фотон М2“, който излетя на 31.05.2005 г. в 15,00 ч. от „Байконур“, Казахстан. Първият прибор – R3D-B2, е създаден съвместно с германски екип от Ерланген, като учените от Лабораторията са изработили апарата и софтуера към него. Вторият – „Люлин-фото“, е изцяло българска разработка. И двата български прибора са дело на колектива: ст. н. с. д-р Цветан Дачев, н. с. Борислав Томов, инженер-конструктор Пламен Димитров и н. с. Юрий Матвейчук в резултат от спечелен конкурс в Европейската космическа агенция (ЕКА). Те представляват много по-съвременен вариант на използваните вече космически дозиметри „Люлин“, добили световно признание. Летелият на станцията „МИР“ „Люлин“ е тежал 10,5 кг, докато новите прибори са с тегло, съответно 129 и 330 g. „R3D-B2“ се намира на

платформата „Биопан-5“, която е извън спътника. Вторият прибор – „Люлин-фото“, се намира в спътника и ще измерва радиацията паралелно с биологични детектори.

След завръщането на спътника на Земята, въз основа на получените данни, ще се направи оценка на риска за хората и различни биологични обекти при бъдещи полети към Марс и други далечни цели в Космоса.

В продължение на 15 дни и 20 часа спътникът „Фотон М2“ ще бъде в околоземна орбита с височина 262–304 km.

Понастоящем екипът на ЦЛСЗВ–БАН е в очакване на резултатите от друг конкурс – за участие в полета на „Фотон М3“ следващата година. А от септември 2005 г. апаратура, изработена от учените на ЦЛСЗВ „Акад. Д. Мишев“ при БАН, ще бъде използвана в продължение на 15 години на руския модул на Международната космическа станция. Такъв апарат вече беше на американския модул. Друг български апарат ще бъде поставен в Европейския модул. Учените от ЦЛСЗВ–БАН планират също така съвместно изследване с НАСА над Южния полюс, извеждане на ракета от полигон в Норвегия, монтиране на българска апаратура на индийски спътник през 2007 г.

В плановите влизат още: участие в руската експедиция до Фобос – Грунд – до единия от спътниците на Марс, поставянето на наземен онлайн дозиметър в Алпите, Матерхорн и т. н.

НАГРАДИ ЗА БАН

С „Прогноза за корабоплаването в Черно море“ синоптиците от Националният институт по метеорология и хидрология – филиал Варна при Българска академия на науките станаха лауреати на наградата „Варна“ за 2005 г.

Тази награда се присъжда от Съвета за наука и висше образование към Областна администрация – Варна, и се връчва от кмета на града в навечерието на 24 май. Прогнозата, с която се е представил НИМХ–Варна, е краен продукт след внедряването на разработката „Числени модели за прогнозиране на вятъра и вълнението, осигуряващи сигурността на морската прогноза в корабоплаването“ на научен колектив от НИМХ при БАН – София.

В РЪКОВОДСТВОТО НА БАН

Председателят на БАН акад. Иван Юхновски е получил благодарствено писмо от ръководството на американската компания „Америкън Игъл Уил Корпорейшън“, която е най-големият производител на автомобилни колела в САЩ и използва българския метод за леене с противоналягане.

В писмото се казва: „Нашата компания успешно сътрудничи със създателя на този метод – Института по металознание при Българска академия на науките, в продължение на много години.

Компанията е получила от Института по металознание при БАН над сто тона специални стоманени отливки за формовъчното оборудване на нашите машини за леене с противоналягане. Отливките отговарят на всички наши изисквания и превъзхождат по общо качество отливките на няколко доставчици от САЩ.

Учени и специалисти от Института по металознание оказват помощ на „Америкън Игъл“ при решаване на технологични и производствени въпроси, като разработват

методи за контрол на качеството и цифрово моделиране на леярския процес.

Компанията цени високо резултатите от работата с българския институт и очаква още много години активно и успешно сътрудничество.“

По инициатива на председателя на БАН акад. Иван Юхновски за отбелязване на Празника на славянската писменост, Българската академия на науките дари книги на 21 библиотеки при читалища в страната. Дарението съдържа 24 заглавия от Академично издателство „М. Дринов“ на обща стойност над 2000 лв. Дарените книги са от различни области на знанието, научнопопулярни и исторически.

Председателят на БАН акад. Иван Юхновски е получил благодарствено писмо от ръководството на Асоциация „Телекомуникации“, която за втори път проведе в ЦУ на БАН голяма конференция с международно участие.

Председателят на Асоциацията г-н Антони Славински пише:

„Обръщам се към Вас с голяма и искрена благодарност за оказаното ни съдействие при осигуряването на Големия салон на БАН с необходимото оборудване за провеждането на конференцията. Приемете и благодарността ни към целия персонал, който перфектно и професионално изпълняваше своите ангажменти...“

Очаквам, че и занапред можем да разчитаме на Вашата помощ при организирането на подобни значими събития.“

Председателят на БАН акад. Иван Юхновски, зам.-председателят на БАН акад. Никола Съботинов и гл. научен секретар на БАН проф. Наум Якимов са получили писма от Съюза на учените в България, с които председателят на СУБ проф. Д. Дамянов благодари за добрата съвместна работа и сътрудничество при подготовката, организацията и провеждането на Националния форум „Науката в България“. В писмата си проф. Дамянов се спира на впечатляващия със своята информация встъпителен доклад на председателя на БАН акад. И. Юхновски, на активното участие в подготовката, организацията и провеждането на дискусиите по направление „Бизнес и наука“ и направление „Международно научно сътрудничество“. Проф. Дамянов изразява своята увереност за добро сътрудничество и в бъдеще по общи инициативи и проблеми.

Председателят на БАН акад. Иван Юхновски и главният научен секретар на БАН проф. Наум Якимов са получили благодарствено писмо от акад. Петър Попиванов за ефективната подкрепа и съдействието при провеждането на българо-италианска научна конференция в Института по математика и информатика при БАН на тема „Еволюционни частни диференциални уравнения и приложения“.

НАГРАДЕНИ УЧЕНИ

С указ № 221 от 15 юни т.г. на президента на Република България с орден „Св. Св. Кирил и Методий“ огърлие е награден **академик Кирил Любенов Боянов** за особено значимите му заслуги за развитието на науката в България и по повод 70 години от рождението му. Академик Боянов е директор на Института по паралелна обработка на информацията при БАН.

МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО

На 2 юни 2005 г. председателят на Българската академия на науките акад. Иван Юхновски прие делегация от Армения, водена от министъра на науката и образованието на Армения г-н Серго Ерицян. Двете страни обсъдиха състоянието и перспективите за развитие на научното сътрудничество между БАН и Националната академия на науките на Армения и подписаха Протокол за намеренията.

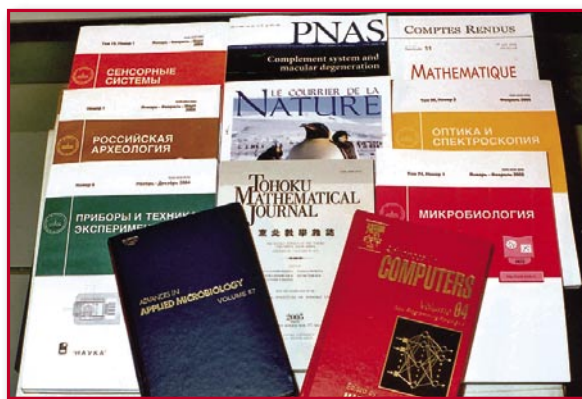
Международният обмен на научни издания на Българската академия на науките – израз на научното сътрудничество между българските и чуждестранните учени.

Централната библиотека на БАН е най-старата научна библиотека в страната. От основаването на Българската академия на науките до днес нейните фондове от чуждестранна литература се попълват основно чрез обмен на научни издания. Основателите на Българското книжовно дружество в Браила са учени, които по време на турското робство получават добро образование в чужбина и имат много тесни научни контакти с тогавашните научни дружества. Днешните учени продължават тази традиция на отвореност към света.

Академичната библиотека притежава пълните течения на някои немски, австрийски и швейцарски издания от началото на XIX век до днес. Такива са *Byzantinistische Zeitschrift*, *Jahrbücher für Geschichte Osteuropas*, *Mitteilungen der Anthropologischen Gesellschaft in Wien* (от 1882 г.), *Mitteilungen der Naturforschenden Gesellschaften bei der Basel* (от 1892 г.) и др. Тези издания са единствени екземпляри за страната. Благодарение на обмена е изграден впечатляващ фонд от академични публикации от цял свят. Особено стари са сбирките от издания на Пруската АН, Саксонската АН, Баварската АН (1929 г.). Заслужава да се спомене, че библиотеката осъществява

книгообмен с National Research Council of Japan, Токио от 1937 г. Същото се отнася и до многобройни научни организации в САЩ. Книгообменното сътрудничество през периода 1892–1945 г. полага здрави основи за изграждането на пълноценни сбирки от чуждестранна научна периодика в областта на природните и обществените науки в библиотеката на БАН.

Съвсем необичайно за България, а и за света, е постигнатото ниво на международния обмен. За тази цел библиотеката разполага с около 60 академични периодични издания и около 100 монографии годишно, издавани от Академично издателство „Марин Дринов“. Високото научно качество на тези публикации, издавани на чужди езици или задължително придружени с подробни резюмета, обясняват интереса на чуждестранните научни институции към книгообменното партньорство, което осигурява получаването на издания като *Microchimica Acta*, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the USA*, всички серии на *Comptes Rendus de l'Academie des Sciences*, Paris и многобройни издания в областта на природните науки, археологията, математиката и т.н. Между българските академични институти и много западни организации съществуват от десетилетия договори за сътрудничество и те са особено благоприятни за развитието на книгообмена. Като резултат днес ЦБ има 1447 обменни партньора в 74 държави. По обмен през 2005 г. са получени около 1000 заглавия книги и 2300 заглавия периодични издания на стойност около 300 000 USD.

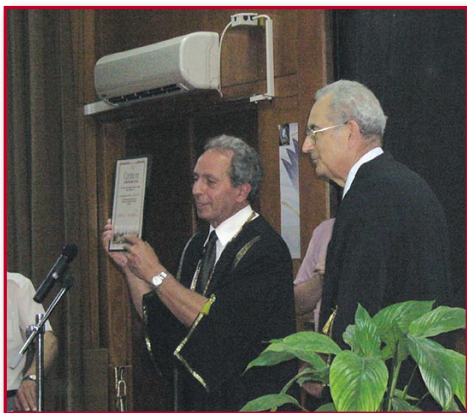
Мадлена Кускинова – ЦБ при БАН

УЧАСТИЕ В ПРОГРАМИ НА ЕС И НАТО

На 16 юни 2005 г. в Техническия университет – Варна се състоя Международна среща по проекта **ERASMUS TN** на Европейската комисия. Заседанието се ръководеше от координатора на проекта доц. Ангел Смрикаров.

В този проект участват над 60 университета от почти всички европейски страни в тематична мрежа, задачата на която е да изготви съвместни програми за обучение на докторанти. Програмите трябва да са хармонизирани с европейските нормативни актове и да се припокриват частично или изцяло с преподаваните курсове на партньорите участници. На заседанието, проведено на 16 юни сутринта, бе съгласувана работна програма и бяха определени експертни групи за управление на проекта, за оценка на дейността по проекта и за отделните научни направления: компютърни науки, компютърно инженерство, информационни технологии, софтуерно инженерство и др. Бяха избрани и председателите на тези експертни групи.

След обяд започна Международната конференция по Компютърни системи *CompSystech'05*. Конференцията бе открита от доц. П. Антонов – ръководител катедра Компютърни системи ТУ–Варна. Бяха поднесени приветствия от Игор Дамьянов – министър на образованието и науката, Бенислав Ванев – председател на Съюза по автоматика и информатика и др. На конференцията присъстваха видни

чуждестранни и наши учени – Ramesh Jain, P. Kenderov, F. Vandamme, H. Duncan, L. Rothkrantz и др.

Зам.-ректорът на ТУ-Варна доц. В. Смърков връчи грамоти и статуетки на удостоените от Академичния съвет на Техническия университет – Варна със званието почетен професор на университета на проф. Ramesh Jain и акад. Кирил Боянов – БАН (на снимката).

На 17 юни конференцията продължи своята работа в няколко паралелни сесии.

*Институт по паралелна обработка
на информацията при БАН*

ВЕСТИ ОТ ЗВЕНАТА НА БАН

Институт за фолклор

В рамките на визитата в България на президента на Република Естония на 26 май 2005 г. гост на Института за фолклор бе неговата съпруга. Госпожа Ингрид Рютел – изтъкнат етномузиколог, пожела да се запознае обстойно със структурата и дейността на института. (На снимката от ляво на дясно: ст. н. с. I ст. д-р Мила Сантова – директор на Института за фолклор при БАН и г-жа Рютел.) Тя оцени високо постигнатото по проекта „Живи човешки съкровища – България“ и прояви специален интерес към активните връзки на института с читалищата, тези уникални за България културни институции, и тяхната дейност по поддържане и опазване на фолклорната традиция.

Госпожа Рютел изгледа с внимание представителния филм за нематериалното културно наследство на България, създаден по материали, документиран от сътрудници на института по повод регионалния форум „Културните коридори на Югоизточна Европа“, организиран по инициатива на Президента на Р България в партньорство с ЮНЕСКО, Съвета за Европа и Европейската комисия (Варна, 20–21.05.2005 г.). Запозна се и с националната кандидатура на България в Третата прокламация на ЮНЕСКО за „Световни шедьоври на устното и нематериалното творчество“ – „Бистришките баби – архаична полифония, танци и ритуални практики от района на Шоплука“, подготвена в Института за фолклор.

По време на близо тричасовото посещение бяха обсъдени въпроси на законодателните инициативи, свързани с опазване на нематериалното културно наследство в двете страни, на националните политики спрямо

фолклорното наследство; поставиха се проблеми на преподаването по фолклор в средните училища, разискваха се аспекти на проучванията в областта на културното многообразие и интеркултурните взаимодействия в Естония и България.

Бяха обменени издания на Музея по литература на Естония (Тарту) и Института за фолклор. Направена бе първата стъпка към активизиране на сътрудничеството между двата института.

Ст.н.с. д-р Валентина Ганева-Райчева

Археологически институт с музей

На 18 май 2005 г. Националният археологически музей, който е неразделна част от Българската академия на науките, отбеляза 100 години от откриването на първата си експозиция. На този ден бяха официално представени и новите експозиции във всички изложбени зали: Централна, Праистория, Средновековие, Трезор, както и Зала за временни изложби. Честването премина под патронажа на президента на Р България

г-н Георги Първанов и на министър-председателя на Р България г-н Симеон Сакскобургготски. Почетният организационен комитет беше председателстван от акад. Иван Юхновски. На самия празник присъства и г-н Борислав Великов – председател на 39-ото Народно събрание. Тържеството, което се състоя в Централната зала на Музея, беше почетено от много обществени, политически, културни и научни дейци от цялата страна, както и от посланиците на Италия, Германия, Австрия, САЩ, Беларус, Япония, Китай и др. По случай юбилея Националният археологически музей получи множество поздравителни адреси от страната и чужбина. Събитието беше отразено в печатните и електронните медии.

Директорът на Археологическия институт с музей на БАН проф. Васил Николов приветства над хилядата гости и представи „визитната картичка“ на институцията. Той подчерта нейните национални функции като двигател и организатор на археологическата наука в България. Изтъкната беше водещата позиция на АИМ–БАН в музеологията и популяризирането на българското културно наследство.

Председателят на Българската академия на науките акад. Иван Юхновски изрази задоволство от дейността и успехите на АИМ–БАН като водещо звено в академичната общност и награди институцията за втори път с почетен плакет „Марин Дринов“.

Приветствие към присъстващите отправи президентът на Р България г-н Георги Първанов, който говори за ролята на Археологическия музей и за отговорността на

институциите за опазване на културното наследство на страната.

След тържеството директорът на Археологическия институт с музей при БАН проф. Васил Николов представи на официалните гости обновената и обогатена експозиция на Музея. От Централната зала, където са изложени колекции от паметници, датиращи от къснобронзовата епоха до ранното средновековие, те преминаха през галерията със стенописи и църковна утвар от XII–XVII в., за да посетят залите Средновековие, Трезор и Праистория.

Зала Трезор впечатли със съкровищата от Вълчитрън, Луковит и Николаево, както и с големите археологически открития на 2004 г. – уникалната златна погребална маска от могила „Светицата“ и главата от бронзова статуя от могила „Голямата Косматка“ край Шипка. Изцяло нова зала е посветена на Българското средновековие, с едни от най-представителните паметници от този период. Сред тях са четирите най-забележителни икони, известни в целия свят – керамичната икона с образа на св. Теодор от Преслав, мозаечната икона от Източна Тракия, иконата от Несебър и единствената по рода си двустранна икона от Погановския манастир. Интерес предизвика и специалната временна изложба – ретроспекция на предходни експозиции на Музея от 1905 до 2005 г.

Д-р Росица Лельова – АИМ–БАН

Институт по социология

На 18 и 19 май 2005 г. беше честван Денят на Института по социология при БАН. Съвместно с Българската социологическа асоциация бяха организирани тържествена Научна сесия и Седмите четения за млади социолози на името на проф. Ж. Ошавков. Приветствия към участниците поднесоха директорът на Института ст.н.с. II ст. д-р В. Топалова, председателят на Българската социологическа асоциация ст.н.с. I ст. д-р П. Бояджиева и г-жа Вера Ошавкова. Академична лекция изнесе проф. дин Ив. Съйкова на тема „Лисабонската стратегия за икономическо и социално обновление на Европа и иновационните възможности на личността“.

На тържественото откриване присъстваха учени от Института по социология, от висши училища, от БСА и други. В Четенията взеха участие много млади социолози – научни сътрудници, асистенти, докторанти и студенти от социологическите катедри на СУ, УНСС, ЮЗУ, ВТУ и Института по социология, изследователи от практиката. (На снимката: участниците по време на заседание.)

В продължение на два дни бяха изнесени 26 научни доклада от 31 автори. Обединяващият център на твърде широката по обхват тематика бяха проблемите и противоречията, съпътстващи социалната динамика в нашата страна. Между темите на докладите имаше въпроси, засягащи промените в ценностите на бъл-

гарите и ценностния профил на децата, участието на гражданското общество в управлението, икономическите последици от евроинтеграцията за българското общество, проблемите в образованието на ромите, ролята на управленския елит в България за осъществяване на прехода към пазарна икономика и др. Повечето доклади бяха основавани на анализа на данни от проведени у нас емпирични социологически изследвания.

На тържествено заседание бяха връчени грамоти и пет парични награди на отличените научни разработки.

По случай празника на Института по социология на 19 май на тържествена сесия бе връчена дипломата за присъденото почетно звание на проф. М. Драганов „Professor Emeritus на Института по социология“. Проф. Драганов изнесе академична лекция на тема „Националният характер като психичен организъм“.

Четенията за млади социолози се проведоха с финансовата подкрепа на изследователските агенции „Джи Кансълтинг“, „GFK“, „Скала“, „Сова Харис“, НОЕМА, НЦИОМ, „Медиана“, „АССА-М“, АСА, „Алфа Рисърч“.

Седмите четения за млади социолози спомогнаха за консолидацията на социологическата общност и потвърдиха още веднъж мястото и ролята на Института като национален изследователски център по социология в България. Традицията на провежданите Четения за млади социолози ще се утвърждава и развива и в бъдеще.

Ст. н. с. II ст. д-р Св. Съйкова

Институт по управление и системни изследвания

На 9 юни т.г. в Големия салон на БАН отвори врати първият за страната **Национален ден на нанотехнологиите, организиран от две академични звена – ИФТТ–БАН и ИУСИ–БАН**. Основната цел на този семинар бе представяне на широката общественост на информация за проекта MINAEAST–NET на VI РП на ЕС: микро- и нанотехнологии чрез мрежи за целите на източноевропейското пространство. Изследванията и приложенията в областта на нанотехнологиите в нашата страна не са епизодични, а имат дългогодишна традиция. В този смисъл и мотото на инициативата беше удачно подбрано „Микро- и нанотехнологиите в България – развитието продължава“.

Националният ден на нанотехнологиите откри проф. дбн Наум Якимов – главен научен секретар на БАН. В словото си той се спря преди всичко на важността, която придава на нанотехнологиите ръководството на БАН и връзката им с европейското научноизследователско пространство. Той се спря и на широките международни връзки, които имат наши учени в това направление не само с институти и университети от Европа, но и от САЩ и Япония. Като твърде показателно

за БАН, той отбеляза, че две звена от Академията, без да се конкурират взаимно, в пълен синхрон са организирали голяма национална изява. Споделяйки своя професионален опит в областта на биосистемите, които по същество са наноразмерни обекти, той обърна внимание, че за страната ни са важни както специално синтезираните нанотръбички, така и „приготовените“ от природата биологични наноматериали. Геномиката, генното инженерство, фармацевтиката и др. са немислими без микро- и нанотехнологиите.

Представяне на проекта по VI РП на ЕС MINAEAST-NET направи чл.-кор. Чавдар Руменин от ИУСИ-БАН (на снимката). Той отбеляза, че необходимостта от този проект е свързана с непълната информация, с която се разполага в Брюксел, за резултатите, изследванията и приложимостта на нанотехнологиите в страните от Източна Европа. Именно чрез този проект се постига по-добра мобилизация и интеграция на страните кандидатки за членство в ЕС. Участващите институции са от 11 страни – Франция, Германия, Полша, Турция, Румъния, Словакия, Литва, Гърция, България и др. Основната цел е да се подпомогне изготвянето на проекти по микро- и нанотехнологии и бъдещо обединяване на научни и индустриални екипи в европейското пространство. Докладчикът се спря на многобройните възможности, които се предлагат за обмяна на учени, идеи, подготовка на съвместни проекти, интегриране с малки и средни предприятия и др. Беше отбелязано много доброто сътрудничество на двата български академични екипи от Института по физика на твърдото тяло „Акад. Г. Наджакон“ с ръководител доц. д-р Анна Секереш и от Института по управление и системни изследвания „Св. Ап. и Ев. Матей“ с ръководител чл.-кор. Ч. Руменин. Уебсайтът на проекта е: <http://www.minaeast.net> Обърнато бе специално внимание на Националния център за нанотехнологии в България, чиято роля в тази дейност е определяща.

Националният ден на нанотехнологиите протече в 4 сесии, ръководени от доц. А. Секереш и доц. С. Симеонов. Бяха представени основни структуроопределящи международни проекти, свързани с нанотехнологиите. От научните доклади силно впечатление на многобройната аудитория направи беседата на акад. Александър Петров – директор на ИФТТ на тема „Нанофизиката на меката материя“. Последваха многобройни въпроси, тъй като в нея авторът умело беше обединил магията на нанотехнологичните концепции с конкретни примери от областта на

биоструктурите. Интересна лекция изнесе проф. Г. Високов от ВХТМУ на тема „Плазмени нанотехнологии“. Общо са изнесени 11 доклада и научни съобщения. Интерес предизвиква научното съобщение на С. Александрова и А. Секереш за израстването на тънки термични слоеве SiO_2 върху хидрогениран Si с участието и на учени от Украйна.

В последвалата постерна сесия бяха представени 12 материала върху актуални проблеми в областта на микроелектрониката и нанотехнологията като микросензори за магнитно поле, получаване на наноматериали в отгreti тънки слоеве, нови необичайни магнитотранспортни свойства на наноструктури на базата на перовскити и др.

На заключителната дискусия, водена от чл.-кор. Ч. Руменин, всички изказали се отбелязаха целесъобразността от проведения семинар, като беше решено да се организира такава среща и в края на годината.

ИФТТ и ИУСИ – БАН

Институт по паралелна обработка на информацията

Празненство по повод 20 години от създаването на Института по паралелна обработка на информацията при БАН (ИПОИ) се състоя на 3 юни 2005 г. и започна с минути за естетика – това бяха прекрасните изпълнения на цигулка на Йосиф Радионов, с акомпанимент на пиано на Зорница Радионова. Последва приветствие на първия ръководител на института – акад. Благовест Сендов. След него директорът на ИПОИ акад. Кирил Боянов изнесе кратък доклад за историята на института.

От името на УС на БАН акад. Н. Съботинов – зам.-председател на БАН, награди ИПОИ за „неговите изключителни заслуги към БАН, за неограничения му принос в развитието на информационните технологии в Р България“ с почетен плакет на Българската академия на науките „Марин Дринов“.

Приветствия поднесоха:

От името на президента на Р България – г-н Емил Стоилов, съветник на президента;

От името на Министерството на образованието и науката – проф. Камен Велев, зам.-министър на образованието и науката;

Проф. Здравко Стойнов – председател на Общото събрание на БАН;

Акад. Васил Сгурев – председател на Федерацията на научно-техническите съюзи в България;

Чл.-кор. Стефан Додунеков – директор на Института по математика и информатика;

Ст.н.с. Емил Маноах – директор на Института по механика;

Ст.н.с. Снежана Христова – директор на БИЦ–ИЗОТ АД;

От името на Търновския университет „Св. Св. Кирил и Методий“;

От свое име – чл. кор. Борис Боровски.

Бяха прочетени поздравителни адреси и приветствия от:

Министъра на външните работи Соломон Паси;

Събранието на академиците и чл.-кореспондентите към БАН (отделение

по природо-математически и инженерни науки – акад. Т. Николов);
Съюза по автоматика и информатика (ст.н.с. Б. Ванев);
Института по информационни технологии – БАН (ст.н.с. Васил Василев);
Института по металознание (акад. Я. Арсов);
Академичната общност по компютърни системи и информационни технологии;

Университета в Уестминстър, Англия (проф. В. Гетов);
Съюза на учените в България (проф. Д. Дамянов);
Русенския университет „А. Кънчев“ (доц. А. Смрикаров).

След тържественото събрание се състоя коктейл, последван от научна сесия, посветена на съвременното развитие на GRID-технологиите, които предоставят възможности за използване на ресурсите на множество компютри, които са свързани към интернет, като един компютър за решаване на сложни задачи.

Акцентите на сесията бяха върху европейските GRID-инициативи и приложенията на GRID-технологиите в образованието, научните изследвания и здравеопазването. На сесията доклади изнесоха:

- акад. Кирил Боянов на тема „Приоритети на европейските научни изследвания в областта на информационните и комуникационните технологии“;
- проф. Стоян Марков „Какво е това GRID и защо се прави?“;
- д-р Тодор Гюров „Развитие на GRID-инициативите в България“.

Провеждането на научната сесия се осъществи с подкрепата на агенция „Развитие на съобщенията и на информационните технологии“ към Министерство на транспорта и съобщенията.

ИПОИ

Централна лаборатория по слънчево-земни въздействия „Акад. Димитър Мишев“ при БАН

От 6 до 8 юни 2005 г. в гр. Созопол се състоя Регионално съвещание на страните от Балканския и Черноморския регион за планиране на дейността по Международната хелиофизична година – 2007. В съвещанието взеха участие 40 учени от Азербайджан, Армения, България, Грузия, Гърция, Полша, Румъния, Русия, Сърбия и Черна гора, Хърватия и Украйна. Гости бяха професор Жан-Пиер Розелот, заместник-директор на CNRS (Франция), който изнесе уводна лекция на тема „Какво можем да научим за слънчево-земните връзки от вътрешността на Слънцето?“ и д-р Майкъл Милиган от Европейското бюро на отдела за аерокосмически изследвания на Американските военновъздушни сили (EOARD).

Съвещанието беше организирано от Централната лаборатория по слънчево-земни въздействия „Акад. Д. Мишев“ при БАН и финансово осигурено от Българската академия на науките (по линия на междуакадемичния обмен) и Европейското бюро на отдела за аерокосмически изследвания на Американските военновъздушни сили (EOARD).

Бяха представени 50 доклада по физика на Слънцето, галактичните космични лъчи, слънчевия вятър и междупланетното магнитно поле, взаимодействието им с магнитосферата, йоносферата, средната и ниската атмосфера, влиянието на слънчевата активност върху климата, сеизмичната активност, човешкото здраве и

различни аспекти на човешката дейност. Участниците бяха запознати с текущите дейности и с наблюдателските и изследователските възможности в различните страни във връзка със задачите по Международната хелиофизична година.

В резултат на състоялите се дискусии беше решено да се създаде „Черноморско-Каспийска регионална мрежа за изследване на космическото време“ с участието на Азербайджан, Армения, България, Грузия, Гърция, Полша, Румъния, Русия, Словакия, Сърбия и Черна гора, Турция, Хърватия, Чехия и Украйна, и отворена за други страни, които имат желание да участват в нейната дейност.

Регионалната мрежа ще подпомага двустранното и многостранното сътрудничество между страните членки, а първият съвместен проект беше договорен на самото съвещание – между филиала на ЦЛСЗВ „Акад. Д. Мишев“ при БАН в гр. Стара Загора и Астрономическата обсерватория в гр. Белград, Сърбия и Черна гора.

Регионалната мрежа ще има страница, поддържана от ЦЛСЗВ „Акад. Д. Мишев“ при БАН – www.stil.bas.bg/IHY, която ще съдържа информация за текущите и предлаганите регионални и глобални дейности, както и база научни данни и база данни за дейността и участниците във всяка от страните.

Регионалната мрежа ще публикува международно реферирано научно списание „Sun and Geosphere“ с международна редакционна колегия, като първият му брой ще съдържа трудовете на регионалното съвещание, 6–8 юни 2005 г., гр. Созопол.

Ще бъдат осигурени възможности за обучение на млади учени от страните членки в различни институти участници.

Ще бъдат организирани ежегодни школи в областта на слънчево-земната физика, като се използват големи научни събития (например пълното слънчево затъмнение през 2006 г.) за провеждането на тези школи и на наблюдателни експедиции като съпътстващи събития.

За координиране на дейността по популяризиране на знанията в областта на слънчево-земната физика, членовете на Регионалната мрежа ще подготвят серия от научнопопулярни статии, които ще бъдат публикувани на уебстраницата на Регионалната мрежа и в периодични издания на страните членки.

Ще бъдат организирани и ученически конкурси за предложения за наблюдателни кампании.

Н. с. Катя Георгиева

Централна лаборатория по обща екология

От 13.06. до 17.06. 2005 г. в Международния дом на учените „Жолио Кюри“ – Варна, се състоя Международно работно съвещание на тема „Изменения и възстановяване на екологични режими във водни екосистеми: предизвикателства при устойчиво управление“.

Съвременните екологични изследвания показват, че различните промени в околната среда могат да предизвикат внезапни изменения в екологичните режими на функциониране на световния океан и да доведат до алтернативни състояния на водните екосистеми. Все още твърде малко се знае кога настъпват тези изменения и до какви състояния на екосистемите могат да доведат, особено при дългосрочни промени на околната среда като климатични промени, замърсяване, преексплоатация на природни ресурси и т.н. На базата на опита на отделните страни в изследвания на различни водни екосистеми и на сравнението на дългогодишни данни, би могло да се направи интересен синтез, който да бъде полезен за тяхното управление.

Целта на това работно съвещание бе да се съберат водещи експерти от различни страни, които да извършат сравнителни анализи на проведени научни изследвания и да проведат дискусии относно режимите на функциониране и начините за възстановяване и устойчиво управление на водните екосистеми.

В съвещанието участваха учени от Испания, Италия, Унгария, Германия, Гърция, Турция, Азербайджан, Украйна, Англия, Румъния, САЩ, Франция, България.

ЦЛОЕ

Централна лаборатория по биомедицинско инженерство „Проф. Иван Даскалов“

Учени от секция „Обработка и анализ на биомедицински сигнали и данни“ под ръководството на проф. И. Даскалов участваха в разработката на прототип на изделието джобен дефибрилатор – Fred Easy Port.

Проектът беше по заявка на Schiller Medical SAS – един от най-големите в света производители на електрокардиографска апаратура.

Дългогодишната работа на колектива в областта на терапията на сърцето с електрически ток доведе до разработването на нов вид бифазни високочестотно-модулирани импулси, които са защитени с европейски патенти. Намаляването на ефективната енергия за успешна дефибрилация и оригиналните конструкторски решения дадоха възможност за конструиране на дефибрилатор с висока ефективност, лека и компактна конструкция, който получи „CE“ марка за високо качество и безопасност от клон на Ев-

ропейската организация по стандартизация. Неколкократно по-ниската цена и десетократно по-малките размери на дефибрилатора спрямо предлаганите други модели го правят изключително подходящ за животоспасяващи процедури при сърдечни инциденти в клинични и извънклинични условия.

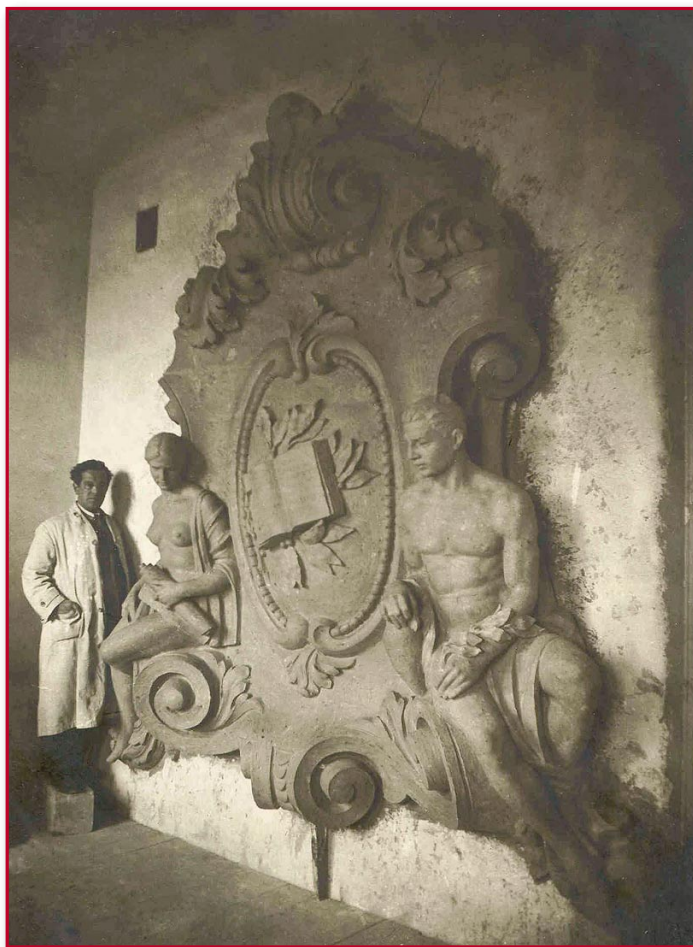
На Международния салон на изобретенията в Париж, 2005, Асоциацията на френските изобретатели и производители присъди на изделието „Медал на Министерството на вътрешните работи, вътрешната сигурност и местните права“.

Научен архив на БАН

За емблемата на фронтона на главния вход на централната сграда на Българска академия на науките в Научния архив на академията се пази богатата документация: преписка по нейното изработване и протоколи на строителната комисия за периода 1926–1927 г.

През 1926 г. в академията се назначава строителна комисия по построяването на новата част на сградата, нейното обзавеждане и поставяне на подходяща емблема на фронтона на входа. Председател на комисията е акад. Сава Дацов, секретар Георги Колушки и членове – секретарят на академията Ив. П. Плачков и архитект Я. Урумов. Комисията води точни и пълни протоколи за строителните работи по дни и часове.

В заседанията си от 29 юни до 29 октомври 1927 г. Управителният съвет на БАН разисква възможностите и вариантите за емблема, която да се постави над главния вход на новата постройка на академията. Предвидено е тя да бъде изработена от бял врачански мрамор и да се постави в триъгълното поле на средната част от постройката с приблизителни размери 2,30/3,00 м. С цел да се получи

по-добро решение академията решава да се поканят 3–4 скулптори, които да изработят по една предварителна скица модел за емблема. В конкурса за нейното изработване са поканени скулпторите И. Лазаров, П. Киселинчев и К. Шиваров. Наето от академията за построяването на новата сграда архитектурно бюро Юрданов & С. Овчаров препоръчва емблемата да отговаря на стила на построяването и да съдържа елементи, които да подчертават и да изразяват предназначението ѝ за академична сграда.

На 16 декември 1927 г. строителната комисия се събира в новата сграда на академията в присъствието на художника К. Шиваров, изработил емблемата, и вписва в протокола си, че „по идея и по техническо изпълнение тая работа е отлично извършена и затова я приема окончателно“. (На снимката: художникът скулптор К. Шиваров до своето произведение.)

Сградата на Българската академия на науките е израз на архитектурната традиция и модернизъм, характерни за началото на XX в. С умерената си и издържана декоративна украса на фасадата, трите кръгли прозорчета на каменния портал, с колоните и тежките врати от славонски дъб с грисхамерови брави, с емблемата и нейното пластично художествено въздействие тя подчертава идеята за почит към науката.

Цветана Величкова – Научен архив на БАН

НОВИ КНИГИ

На 20. 06. 2005 г. в камерната зала на Народния театър „Иван Вазов“ се състоя представяне на излязлата от печат „Енциклопедия на българския театър“. Тя е подготвена от екипа на секция „Теория и история на театъра“ и от специалисти от Института за изкуствознание при БАН. Изданието съдържа над 1700 статии за български творци, работещи в областта на театъра – актьори, режисьори, драматурзи, сценографи, художници, критици. Придружено е от богат илюстративен материал.

„Енциклопедия на българския театър“ бе представена пред многобройната публика от директора на Народния театър проф. д-р Васил Стефанов и от директора на Института за изкуствознание ст.н.с. д-р Александър Янакиев. Членовете на редколегията – ст.н.с. д-р Кристина Тошева, ст.н.с. д-р Светлана Байчинска, н.с. д-р Светла Бенева и н.с. д-р Йоана Спасова също участваха в изказванията. Думата взеха утвърдени представители на българския театър и млади колеги.

По всеобщо мнение това е едно ценно издание, което ще породви интерес сред изследователите и почитателите на родния театър. Енциклопедията излиза за първи път и може да бъде намерена на книжния пазар.

Институт по изкуствознание при БАН

ИЗЛОЖБИ

Уникални сребърни украшения със седефени и златни орнаменти са показани в Националния етнографски музей при БАН. Изложбата с бижута от XVIII и XIX век бе открита на 26.05.2005 г. Насловът ѝ е „Християнски образи и символи в традиционните български накити“.

Повечето украшения се представят за първи път пред масовата публика. Те са подбрани от колекцията накити на музея, включваща близо 6000 предмета и основателно претендираща за най-богатата в България. Представени са 80 от най-атрактивните и рядко срещаните произведения с религиозна символика. Ценителите ще видят пафти, гривни, пръстени, колиета, тепелъци (украси за глава), куни (нагръдни накити), всички изработени от сребро и украсени със седеф, позлата и полускъпоценни камъни.

Експонатите са групирани според изобразените върху тях сцени или персонажи – Благовещение, Рождество, Разпятие, Възкресение, Св. Георги, Св. Димитър и пр. Всяка тема „върви“ заедно с икона и текст от Евангелията. Идеята на авторите на изложбата е да покажат връзката между писаното слово, иконографията и приложното изкуство. Чрез нея публиката ще се запознае с високите естетически изисквания на българите от отминалите столетия и с голямото майсторство на българските златари. Иконите, представени в изложбата, са предоставени от Националния музей за българско изобразително изкуство.

Сред бляскавите експонати е намерила място и пафта с паднала седефена украса. Представянето ѝ в изложбата не е случайно, защото под сваления горен пласт се вижда кръст, изчукан върху метала. Според авторите на изложбата този накит е ярък пример за криптохристиянство, т.е. скрито християнство. През определени исторически периоди българите не смеели да носят открито символите на вярата си. Затова са ги изобразявали на места, недостъпни за чуждите очи.

Освен че са с висока естетическа стойност и са използвани като основен елемент на българския национален костюм, накитите са и амулети. Така пафтите пазят детеродните органи, а куните – главата от отрицателните космически енергии. Вярвало се, че когато върху украшенията са изобразени религиозни символи, защитната им функция се засилва.

Всички експонати в изложбата са представени в зала с черен цвят на пода, тавана и стените, където красотата им, благодарение на доброто осветление, изпъква още по-ярко.

Етнографски институт с музей при БАН

Изложба на Института по ботаника при БАН – наука и практика ръка за ръка (28 юни – 22 юли)

Попадали ли сте това лято на поляна, покрита с цветя? За вас са радост за окото и душата, а за нас ботаниците – „обекти“. Всеки със своето латинско име, произход, генетика, поленови структури, хромозомен набор, съобщество, което формира, или в което участва.

Известна ли ви е народната мъдрост „за всяка болка има билка“? Ние сме в състояние да кажем (и докажем) кои биологичноактивни вещества в кои видове и в какви количества се намират. Оценката на растителния ресурс като цяло може да се окаже основен фактор при планиране на добиви и т.н.

Ето това е популярният преразказ на основните направления на работа на Института по ботаника, които са илюстрирани на нашата изложба.

Отдавна отмина времето на „ботаника с лупа в ръка и преса под мишница“. Съвременната фитология е интегрална наука

– обектите на нейните изследвания се простират от генома на растителния вид до екосистемата и комплекса от екосистеми и естествени хабитати.

Генетичните, ембриологичните, кариологичните специфики в съчетание с макроморфологичните белези и данните от химичните анализи дават здравата основа на таксономичните решения или по-просто казано – „кой кой е“. Не може да се работи или живее без идентификация на видовата принадлежност. Веднъж определени, видовете могат да се окажат застрашени, редки, ендемични, реликтни. Този тип информация се интерпретира както за оценка на консервационната значимост на видово ниво, така и на различни категории защитени територии – паркове, резервати, природно интересни места!

Но какво е една съвременна флора без своята история! Оказва се, че Бълга-

рия има „добрата“ геологическа съдба да пренася от миналото към днешния ден едно значимо видово многообразие с корени в палеогена, че и по-рано. Ето защо, наред с красивите на българската флора могат да се видят десетки растителни отпечатъци (фосили) от различни пунктове в страната и различни геоисторически периоди. Те ни позволяват да правим екологически реконструкции на климата и дългосрочни прогнози.

Къде човек може да има достъп до фундаменталните и приложните постижения на съвременната наука в Института по ботаника? Преди всичко в списанието с дългогодишна традиция – Фитология Балканика. Съвременните средства за комуникация са достъпни за специалисти и любители (www.bio.bas.bg/botany).

Петте основни направления в дейността на института, многобройните проекти с възложители МОСВ, МЗГАР, чужди правителства и други партньори ни дават основание да твърдим, че нашата връзка с практиката е сериозна и дълготрайна.

Разработват се планове за действие на застрашени видове, национална стратегия за биоразнообразието, планове за управление на защитени територии, ръководство за отглеждане на билки, отглеждане *in vitro* на застрашени видове и натурализирането им в естествените местообитания и пр. Работим с поглед към практическите задачи и ги решаваме с помощта на фундаменталната наука.

Който не вярва – да погледне изложбата!

Ст.н.с. / ст. дбн Д. Пеев – директор на ИБ

СЪОБЩЕНИЯ

Съобщение на Дирекция „Международно сътрудничество и международни организации“ – БАН

Националният фонд за научни изследвания на ФРЕНСКАТА ОБЩНОСТ НА БЕЛГИЯ (FNRS) – партньор на БАН, заедно с Генералния комисариат за международни отношения (CGRI) на Френската общност на Белгия в прякото Споразумение за научни изследвания, подписано между трите институции на 19 юли 1994 г. – **изпрати информация за обявената от Фонда награда „Prix Gagna a.&Ch. Van Nesk“ за медицински научни изследвания, довели до решаване на проблеми, свързани с лечението на неизлечими до този момент заболявания.**

Наградата е на стойност 75 000 евро, а крайният срок за представяне на кандидатури директно във FNRS – 3 октомври 2005 г.

Регламентът за участие в конкурса за наградата, на френски и на английски език, ще намерите на уебсайта на БАН www.bas.bg, рубрика „Международно сътрудничество“.

Гл. експерт Ася Григорова

УПРАВИТЕЛНИЯТ СЪВЕТ
НА БЪЛГАРСКАТА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

обявява

КОНКУРС ЗА ДИРЕКТОР

НА ПОСТОЯННОТО НАУЧНО ЗВЕНО НА БАН

Геологически институт

За директори на постоянните научни звена могат да кандидатстват: доктори на науките, хабилитирани учени с научна степен, член-кореспонденти и академици (чл. 42, ал.1 от Устава на БАН).

Документите за участие в конкурса са: молба до УС на БАН, научна автобиография по примерен въпросник, списък на научните трудове, списък на цитатите, списък на патентите и авторските свидетелства, документи за реализирани научно-приложни разработки, копия от дипломите за висше образование, научни степени и звания, програма на кандидата за управление и развитие на постоянното научно звено, други документи по преценка на кандидата.

**Краен срок за подаване на документите:
10 септември 2005 г.**

Документите се подават в Централно управление на БАН, ул. „15 ноември“ № 1, стая 107, тел. 988-04-71 и 989-84-46/в.268.

Правилата за провеждане на конкурси за директори на постоянни научни звена на БАН, които включват и примерния въпросник за научна автобиография, се получават на същия адрес.

Материали за Информационния бюлетин изпращайте до ЦУ на БАН,
обща канцелария – София 1040, ул. „15 ноември“ № 1

Необходимо е ръкописите да бъдат представени и на дискета на MS-WORD или по e-mail.

Редакционна колегия: *акад. Иван Юхновски, проф. Наум Якимов, гл. експерт Събин Текев*

Дигитални снимки: *Борис Тончев*; Компютърна обработка на илюстрации: *Сергей Янев*

Редактор: *Майя Зоева*; Худ. оформление: *Константин Жеков*; Коректор: *Мариана Видулова*

За справки и материали по електронна поща: *гл. експ. С. Текев*, ☎ 989-77-02, 989-84-46/вътр. 242

e-mail: sabin@eagle.cu.bas.bg

BUL90.PDF

<http://www.cl.bas.bg/BAS/buletin/>

Румен Георгиев

Делови решения

Методология и организация

В книгата е разработена концепцията за деловите решения като системно обвързан базов процес на „обицуване“ с различни видове риск и в различни по характер организации. Тя дава отговор на два жизненоважни за всяка организация въпроси:

а) как да се осигури устойчива и удовлетворяваща приоритетност на общите цели на организацията над индивидуалните на работещите в нея и за нея;

б) как да се изведе и запази дадена организация в състояние на конкурентно превъзходство въпреки непредсказуемо изменящите се външни условия и непрекъснатите опити на конкурентите да неутрализират достигнатото преимущество.

Научната парадигма, от която се ръководи авторът, е интердисциплинарност.

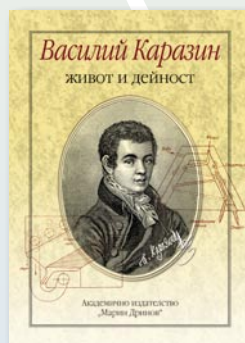
Книгата е предназначена за широк кръг читатели – научни работници, предприемачи и мениджъри в различни сфери на стопанската дейност, социалната сфера, финансите, политики, държавни служители и военни специалисти, както и студенти, и докторанти от множество специалности на икономиката, правните и социалните науки, информатиката и др.

Първо издание, 2005
ISBN 954-322-051-4
376 стр. Цена 7.00 лв.

Съставители: Михаил Станчев, Лазар Георгиев,
Антоанета Запрянова, Петър Чолов

Василий Каразин

Живот и дейност

Сборникът е посветен на 200-годишнината на Харковския университет в Украйна и на неговия основател и патрон Василий Назарович Каразин (1773–1842) – известен просветител и енциклопедист в Украйна и Русия през XIX век, с български корен, чийто пращадък е бил софийски архиепископ.

В сборника за първи път в българската историческа литература се публикуват научни статии за живота на В. Н. Каразин, за различни направления в неговата разностранна научна и обществена дейност, както и неизвестни досега документи от украинските, руските и българските архиви за неговия български род и спомените на потомците му, живеещи днес в Украйна и Русия.

Сборникът е предназначен за студенти, преподаватели, за широка научна читателска аудитория, която се интересува от българската история и от историята на българите, живеещи в чужбина.

Първо издание, 2005
ISBN 954-322-053-0
378 стр. Цена 9.50 лв.

Академично издателство „Марин Дринов“

1113 София, ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
тел.: (02) 72 09 22, факс: (02) 870 40 54, e-mail: baspress@abv.bg

Посетете нашите книжарници:

„Академична книга“

ул. „15 ноември“ № 1
(в сградата на ЦУ на БАН)
тел.: (02) 987 97 86

„Иван Евстр. Гешов“

ул. „Сердика“ № 4
тел.: (02) 986 09 10

Бизнес салон

ул. „Акад. Георги Бончев“, бл. 6
(в сградата на Издателството)
тел.: (02) 870 41 85

- Многотомни издания
- Монографии
- Справочници
- Списания
- Научнопопулярна литература
- Учебни помагала за средните и висшите учебни заведения